

Wanaagyada Diinka Islaamka

**Waxaa asalkiisa qoray:
Sh. Cabdi raxmaan binu naasir assacdiy**

**Waxaa nuxurkiisa soomaali utarjamay:
Xasan macallin daauud**

**Waxaa raajiciyey:
Sh. axmed jaamac ismaaciil**

حقوق الطبع لكل مسلم

الطبعة الثانية : صفر ١٤٣٣

المدينة النبوية

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله نحمده ونستعينه ونستغفره، ونعوذ بالله من شرور أنفسنا وسيئات أعمالنا، من يهده الله فلا مضلَّ له، ومن يُضِلِّ فلا هاديَّ له. وأشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له، وأن محمدًا عبده ورسوله، صلى الله عليه وعلى آله وصحبه وسلَّم تسليمًا كثيرًا.

Intaa dabadeed:-

Diinka islaamka ee uu la yimid nabi muxammad (ﷺ) , waa Kan ugu kaamilsan diimaha, uguna sharafta badan, uguna sarreeya, uguna qadarka wayn.

Wuxuuna koobayaa: xagga wanaagyada, kaamil-ahaanshaha, suubanaanta, naxariista, cadaaladda, xikmad-dada; wax allahii jideeyay uqiraya kaamil-ahaansho buuxa, iyo waasici nimada cilmigiisa, iyo xikmadihiisa, nabigana (ﷺ) uqiraya in uu dhab ahaan yahay fariin sidihi allaah soo dirsaday, run low loo run-sheegay yahay, siday la tahanyna uusan ka hadlayn, ee uu yahay warkiisu waxyi allaah uu soo dajiyay .

Diinkaan islaamku wuxuu u yahay xujo tan ugu wayn, iyo marqaati kan ugu sharafta badan; in uu allaah la kali-yahay kaamil-ahaanshaha buuxa oo idil, nabigiisuna (ﷺ) uu leeyahay fariin gaarsiin iyo run sheegid.

Diinkaan islaamku waa mid koobay weynaan, qurux, iyo kaamil-ahaansho.

Ujeedada aan kaleeyahay qoritaanka buuggaan, waa inaan muujiyo -karaankayga- qodobada waaweyn ee tusinaysa wanaagyada uu leeyahay diinkeena islaamka, ee allaah uu nagu sharfay.

Taas oo ah arrin qofwalba oo muslim ah looga baahan-yahay barashadiisa; si uu u ogaado qadarka nicmada uu haysto, allaahna ugu shukriyo markaas, una ogaado in dacaayadaha gaalada aanay waxba kajirin, ugana digtoo-naado hagar daamooyinka ay la doonayaan muslimiinta inay diinkooda uga fitneeyaan.

Inta aannaan gudaha ugalin mawduuca aan ka hadli doonno, waxaa muhiim ah in aan ku baraarugno dhawr arrimood, oo ah sida soo socota:

1. Qofka in uu barto wanaagyada diinka islaamka, kuna fekero arrinkaa, waa shey lagu mashquulo kan ugu sharaf badan, uguna qiimo wanaagsan, uguna khayr badan, uguna mudnaanta badan, mudanna in uu qofku naftiisa ku mashquuliyo, waqtigiisana ku bixiyo.
2. Barashada wanaagyada diinka islaamka waxaa ku sugan: qiritaan, kasheekayn, iyo kufekeridda nicmooyinka allaah adoomadiisa siiyay tan ugu weyn, oo ah diinka islaamka, oo uusan allaah ka aqbalayn qofna diin aan isaga ahayn. hadaba sheeg sheegidda wanaagyadiisa waa shukri alle, iyo mahadnaq, iyo alle-warsi in uu nicmadaan noo kordhiyo, naguna sugo.

3. Dadka way ku kalatagsan yihiin darajooyinka iimaanka iyo kaamil ahaanshihiisa kala tagsanaan weyn, qofkuna marwalba oo uu u garasho badan yahay diinkaan, uuna uweyneyn badan yahay, kuna farxi ogyahay; wuu uga kaamil-sanyahay xagga iimaanka, ugana sugan yahay xagga yaqiinta; qofka kale ee aan sidaa ahayn.
4. In la sharxo waxyaabaha uu koobay diinka islaamku oo wanaagyo ah, ee uu aqbalaayo qaadanaayona qofkasta oo leh caqli iyo abuuris bad qabta, sidoo kale caddaynta waxa uu koobay ee ah xaqiiqooyin sugan, iyo masaalixda uunka-; waxa uu dadka aan muslimiinta ahayn usoo jiidayaa xaga diinkaan, mar haddey arkaan in uu waafaq-sanyahay masaalixdooda diineed iyo adduunyaba, kuna hagayo jihada ugu haboon.
5. Wanaagyada diinka islaamku waxay ku jiraan kana muuqanayaan dhamaan wixii sharcigu tusiyay ee ah caqiidooyin, cibaadooyin, cilmiyo, dhaqanka iyo macaamilka bulshada, akhlaaqda iyo usluub wanaagga.

Lamana koobi karo wanaagyada islaamka ee ku saabsan dhinacyadaas oo idil, balse waxaan sheegi doonnaa qodobbo waxtar leh oo tusinaaya inta kale.

Hadaba bal ila aqri walaalkeeyow (walaasheeyey) qodobadaan soo socda, ilaahey hakugu anfaoe, waxaana kamid ah:-

1 - Diinka islaamku wuxuu ku dhisanyahay caqii-dooyin xaq ah, sida soo socota:

- In labarto allaah, oo larumeeyo dhamaan wixii uu ku tilmaamay naftiisa, ama uu kutilmaamay nabigu (ﷺ), iyo dadaal oo idil in lagu bixiyo qaadista wadada raali ahaanshaha allaah.

Hadaba diin asalkiisu yahay in larumeeyo allihii boqorka ahaa, iyo in lagu dadaalo dhamaan wixii uu jecelyahay kana raali yahay, iyadoo arrinkaa isaga dartii oo kali ah loo sameynaayo, ma suurta galbaa in diin kale uu ka wanaagsanaado ama uu ka qadar weynaado oo ka fadli bato?!

- Diinka islaamku wuxuu amrayaa in la rumeeyo dhammaan farriimihii loo soo dhiibay nabiyaada in ay ahaayeen xaq ay ka keeneen xagga allaah, dhammaantoodna ay ahaayeen runlowyaal saafi ah oo aamin ah, iyo in nuxurkii wixii hore oo dhan nabi muxammad (ﷺ) nasoo gaarsiiyay.
- Diinka islaamku wuxuu amrayaa xaq oo idil, wuxuuna qirayaa run oo idil, wuxuuna sugayaa xaqiiqooyinka diiniga ee cuskan waxyiga allaah, wuxuuna la socdaa xaqiiqooyinka wax tarka leh ee la ogyahay caqli ahaan iyo abuuris ahaanba, mana buunbuuniyo marnaba

baadil iyo been, waana midka khatimay oona xukuma diimaha kale oo dhan.

- Diinka islaamku wuxuu farayaa acmaasha wanaagsan, akhlaaqda sharafta leh, iyo masaalixda adoomada, wuxuuna ku boorinayaa cadaaladda, deeq bixinta, naxariista, iyo khayr oo dhan. Wuxuuna reebayaa dulmiga, xadgudubka, akhlaaqda xun, iyo xumaanta iyo sharta oo idil.
- Diinka islaamku ma jirto arrin wanaagsan oo ay nabiyaadii hore sheegeen illaa wuu sugay, sidoo kale majirto maslaxo diineed iyo mid adduunba illaa wuu ku booriyay dadka, fasaad iyo dhibaato walbana wuxuu amray in laga dheeraado.

Ujeeddadii qodobkaan oo kooban:-

Caqiidooyinka diinkeena islaamka waa midda ay ku hagaagto qalbiyadu, kuna suubato nafta iyo ruuxdu, kuna sugnaato acmaasha wanaagsan iyo akhlaaqda sharafta leh, qofkii ay ka qaldanto caqiidada ama tawxiidkana wax kale lagama aqbalo.

2 - wanaagyada acmaasha waaweyn ee diinka islaamka:-

Axkaamta islaamka ee waaweyn iimaanka dibadii waa: Salaadda oo la toosiyo, sakada oo la bixiyo, ramadaanka oo la soomo, kacbada oo loo xajiyo.

Waana axkaam qiimo-badan leh waxtarkeeduna aad u weyn yahay, laguna gaaro raali ahaanshaha allaah, iyo in lagu guuleysto abaal marintiisa wanaagsan adduun iyo aakhiroba.

- U fiirso waxa **salaadda** ku jira ee wanaagyo ah, sida: u saafi ahaanshaha allaah, iyo dhab ugu jeesiga, iyo faalayntiisa, baryihiisa, isu jilcintiisa. Sallaaddu waa waraabka geedka iimaanka, haddii geedkaaga iimaanka habeen iyo maalinba aadan ku waraabin salaadda: wuu kaa qalalayaa. Soo noqnoqodka salaadda rabbigaa ayaad ku xustaa kuna xasuusataa, haddaad si dhab ah u gudatana waxay kaa reebeysaa xumaan iyo fool-xumo oo idil.
- U fiirso waxa ku jira **sakada** ee ah wanaagyo, sida: ku dhaqanka akhlaaqda dadka wanaagsan ee ay ka mid tahay: deeqsinimada, sakhnimada, kafogaashaha falalka liita, allaah oo looga shukriyo wixii uu nicmo ku siiyay, maalka oo lagaaga dhawro aafuufinta muuqda iyo kuwa qarsoonba, uunka oo loo ixsaan falo, kuwii baahnaa oo la kaafiyo, in loo kaalmaysto masaalixda iyo

danaha guud ee aanay ka maarmin muslimiinta, iyo in lagu kalsoonaado in allah badelkeeda ku siinayo, lagana rajeeyo abaal marintiisa wanaagsan, lana rumeeyo yaboohiisa.

- Sidoo kale **soonka** waxaa ku jira faaiidooyin iyo wanaagyo fara badan, sida: nafta oo lagu layliyo ka tagidda waxa ay jeceshahay oo ay baratay jacaylka alle dartiis, iyo ka caado dhigashada in la qaato go'aan adag, iyo sabarka, iyo wuxuu alle jecelyahay in laga hormariyo waxa ay naftu jeceshahay, iyo in uu qofku dhadhamiyo xaaladda ay fuqaradu ku noolyihiin; si uu ugu dhimriyo, waxna ugu deeqo.
- **Xajkana** waxaa ka mid ah faaiidooyinkiisa: maalka oo loo bixiyo allaah dartiis, mashaqooyinka oo loo dulqaato, culaysyo iyo khatarro loo ban baxo iyadoo la raadinayo raali ahaanshaha allaah, iyo wafdi u noqoshada allaah, iyo isu bihin-bihintatiisa, iyo gudashada cibaadooyin iyo mashaacir kala gadisan, iyo in la dareemo midowga muslimiinta iyo sinnaan-shohooda.

Waxaa kale oo ku jira xajka: allaah oo la weyneeyo, si dhab ahna la isugu jilciyo, iyo in la xasuusto xaaladihii nabiyada iyo saafilowyaashii allaah doortay, arrinkaana iimaanka lagu xoogaysto, jacayl koodana lagu adkaysto.

Waxaa kale oo ku jira: muslimiinta oo is barta isna waraysta, kuna dadaala midnimadooda, kana tashada masaalixdooda.

Ujeeddada qodobkaan oo kooban:-

Qofka muslimka ah ee qadarinaya islaamnimadiisa wuu dareemayaa qiimaha ay leeyihiin acmaasha uu u samaynaayo allaah dartiis, faaiidooyinkoodana wax lasoo koobi karo ma ahan, qayb tusaale noqon kartana waan soo sheegnay.

3 - diinka islaamku wuxuu farayaa kuna boorinayaa midnimada, kulanka iyo isutagga muslimiinta, wuxuuna reebayaa kana digayaa kala tagga, is-khilaafka, iyo dhammaan wixii tafaraaruq keenaya, sida isnacaybka, xasadka, khiyaanada, dulmiga, gardarrada, ... iwm.

Wuxuuna ogaan karaa qof walba oo caqli leh: waxtarka arrinkaan, iyo waxa ka dhalanaya ee ah masaalix diin iyo adduunyaba, iyo waxa ku ceshoomaya ee dhibaatooyin iyo fasahaadyo ah.

Waana asalka weyn oo ay ku taagmi karto awood buuxda oo ku dhisan xaq iyo cadaalad.

Waxaana la ogyahay wixii ay ku sugnaayeen muslimiintu horraantii islaamka, oo ah: diin toosan, axwaal suuban, iyo sharaf cid kale aaney gaarin, markii ay ku dhegganaayeen

asalkaan (midnimada), una taagnaayeen oogiddiisa, yaqiinsanaayeenna in uu yahay dhuuxii diintooda.

4 - Diinka islaamku waa diin naxariis, barako, iyo samafal, wuxuuna ku boorinayaa waxtarka aadamiga oo idil.

Hadaba waxa uu ku suganyahay diinkaani ee ah naxariis, dhaqan wanaag, sama fal, iyo wixii intaa ka hor imaanaya oo uu reebay, waa midda ka dhigtay ilays lagu ifiyo mugdiyada dulmiga iyo gardarada, dhaqan xumada, iyo ku xad gudubka xurmooyinka.

Waana midka usoo jiiday qalbiyada kuwii ahaa -intaysan baran- cadowyadiisa kuwa ugu adag, ilaa ay harsadeen hooskiisa harciga ah.

Waana midka u laxway una dhimriyay dadkiisa ilaa ay noqotay naxariista, cafinta, iyo sama falku mid ka soo go'aysa qalbiyadooda, kuna socoto oraahdooda iyo afcaashooda, arrinkaasina wuxuu u tillaabay xagga cadowyadiisa ilaa ay ka mid noqdeen kuwa isaga jecel, waxaana kamid ah kuwo isaga hoos yimid, jeclaystayna xukunyadiisa, kana doortay maamulladii kuwii la diinka iyo dhiigga ahaa, Markey ogaadeen waxa diinka islaamka ku jira oo cadaalad iyo naxariis ah.

5 - Diinka islaamku waa mid ku dhisan xikmad, suubanaan, iyo liibaan, taasoo lagu ogaan karo caqliga iyo abuuristaba.

Waxaana taa caddeyn u ah: waxa uu koobay diinka islaamku ee ah xukunyo caqligu keenayo, kuna raacayo in ay xaqiiqo sax ah yihiin, ayna leeyihiin sugnaasho iyo hab-wanaag, kuna habbooyihiin waqti walba iyo meel walba.

Akhbaartiisa oo idil waa xaqiiqo iyo run, aqoomaha dhabta ahna iyada ayey ayiddaa, xujana unoqotaa run ahaanshaheeda.

Wax garadka daacadda ahna waxay xaqiijiyeen in aqoonkasta oo waxtar leh xaga diinka, adduunyada, iyo siyaasaddaba, in uu tusiyay qur'aanku, shakina ku jirin.

Sidoo kale diinka islaamku amarradiisa iyo reebisyadii-suba waxay ku dhisanyihiin cadaalad aan dulmi ku jirin, hadduu shey amray xagga khayrka ayuu u badan yahay ama u barax la' yahay, hadduu shey reebayna waa in uu yahay shar miiran ama fasaadkiisu uu saaid yahay.

Mar walba oo qofku uu u fiirsado xukunyada diinkaan iimaan ayaa ugu kordha, wuxuuna yaqiinsadaa in rabbi xikmad badan uu soo dejiyay, mahadna mudan yahay.

6 - Diinka islaamku wuxuu layimid khayr iyo wanaag oo dhan in la is faro, munkar iyo xumaan oo dhanna la iska reebo, ciddii ka hor imaatana lala jihaado, (jihaadka saxda

ah ee waafaqsan midkii ay sameyn jireen nabigeenna (ﷺ) iyo asxaabtiisa).

Iyadoo ujeeddada jihaadku ay tahay: in la celiyo gardarrada kuwa ku soo xad gudba xuquuqda diinkaan, ama hor istaaga dacwadiisa xaqqa ah. ee ma ahan ujeeddada jihaadku damac iyo dan gaar ahaaneed. jihaadkana lagama maarmo si loo celiyo gardarrada cadowga, loona koryeelo diinka allaah.

Sidoo kale waxaa lagama maarmaan ah in la is faro wanaagga, layskana reebo xumaha; maxaa yeelay diinkaan wuxuu ku taagmi karaa dadkiisa oo ku toosnaada asalladiisa iyo axkaamtiisa, fartoomana amarradiisa wanaagga badan, kana dheeraada waxa uu ka reebayo ee ah xumaha, sharta, iyo fasaadka.

Iyo in ay noqdaan dadkiisu kuwa ku dheggan kuna dadaala ku dhaqankiisa, iyo in latoosiyo kuwa qaloocan, lana hagaajiyo lana celiyo kuwa ku dhiirrada samaynta xaaraanta, ama ka gaabiya gudashada waajibaadkooda.

Waxaana dulmi ah in xorriyo loo siiyo wax walba, iyagoo isku laasimiyay diinkaan, soona hoos galay xukunkiisa, iskuna xiray axkaamtiisa; maxaa yeelay taasi waxay dhibaato ku tahay iyaga iyo bulshada kaleba.

7 - diinka islaamku wuxuu banneeyay beecyada, ijaarrada, shirkooyinka, deymaha, iyo dhamaan noocyada macaamilka ee dadku ay wax is ku dhaafsadaan; intii waxtar leh.

Diinku wuxuu xalaaleeyay dhammaan wixii ay ku jirto masaalixda daruuriga ah, ama loo baahanyahay, ama ay wax ku dhamaystirmayaan, dadkana wuu u fasaxay; si ay u hagaagaan arrimahooda iyo axwaashoodu, una toosto maciishaddoodu.

Waxaase shardi u ah ansixidda macaamilka in ay labada dhinacba raalliyihiin, iyo in sheyga lagu macaamilay, iyo waxa lagu heshiiyay, iyo waxa ka dhalan kara; intaba la ogyahay.

Wuxuuna mamnuucay sharcigu dhamaan wixii uu ku jiro dhib iyo dulmi, ee ah noocyada qamaarka, ribada, kadada, iyo waxaan la aqoon in lagu macaamilo.

Qofkii u fiirsada mucaamalaatka sharciga ah wuxuu arkayaa in ay ku xiranyihiin wanaagga diinka iyo adduunyadaba, ogaanayaana waasac-ahaanshaha naxariista allaah iyo taam-ahaanshaha xikmadihiisa; maxaa yeelay waa kii u jideeyay addoomadiisa wixii wanaagsan oo dhan, sida shaqooyinka iyo hababka waxtarka ee habaysan ee xikmada ku dhisan.

8 - Diinka islaamku wuxuu banneeyay shey kasta oo wanaagsan waxtarna leh, wuxuuna reebay shey kasta oo xun dhibaayana diinka, caqliga, nafta, maalka, iyo sharafka ama taranka.

Wuxuuna xaqiijinayaa maslaxo kasta, kana dhowrayaa dhibaato kasta, taasna waxay ka mid tahay wanaagyadiisa.

Sidoo kale wuxuu banneeyay nikaaxyada iyo guurka, maslaxada labada dhinac darteed, iyo dhibka oo laga qaado, mid walbana wuxuu ku waajibiyay dhaqan wanaag iyo daacadnimo, haddii la isqabo waayana wuxuu banneeyay furriinka; si uusan qofku ugu dhibaatoon inuu ku nagaado nolol ciriiri ah iyo xaalad adag, haddii ay kala tagaanna mid walba allaah ayaa deeqaya.

9 - diinka islaamku wuxuu jideeyay xuquuqda ku dhisan wanaagga, kheyarka, samafalka, iyo caddaaladda, sida xuquuqda waalidkaa, awlaadda, qaraabada, deriska, saaxiibbada, macaamiisha, madaxda, iyo culumada.

Kulligeedna waa xaquuq loo baahanyahay, wanaaggeedana lagu garankaro caqliyada nadiifka ah, waana midda lagu heli karo wada-dhaqan iyo is dhexgal, layskuna dhaafsan karo masaalixda, iyo manaaficda, qofba intii uu xaq uleeyahay.

Gudashadeeda ayaana lagu heli karaa isfahan iyo wada noolaasho raaxo leh, laguna heli karaa in la isu kaashado

arrimaha diinka iyo kuwa adduunyaba, laguna dhamaynkaraa isnacaybka iyo uur gunudka iyo khilaafka.

10 - Qofku hadduu noolyahay isaga ayaa xoolihiisa maamula, haddiise uu dhinto rabbi ayaa kala ratibay, cid walbana xaqgeedii ka siiyay.

Qofkana waxaa u banaan in uu xoolihiisa seddax dalool meel iyo wixii ka yar u dardaarmo dadka aan isaga dhaxlayn, ama dhinacyada samafalka; si taas ay u anfado aakhiradiisa, waana fursad tan ugu danbaysa, haddaad ka faaiidayso waysay cimrigaadii hore.

11 - Diinka islaamku wuxuu u xaddiday danbiyada bulshada dhibka ku haya ciqaabyo; maxaa yeelay xad gudubyada iyo tacaddiyada loo gaysto xuquuqda alle iyo xuquuqda dadkuba waa dulmi wax u dhimaya nidaamka diinka iyo adduunyadaba.

Si aan loogu dhiirran samaynta falalka xun ayaa xadad iyo ganaaxyo loo sharciyeeyay. shartana loogama hortagi karo illaa in la oogo maahane xadkii rabbi xukumay; si maamulka adduunka uu habsami ugu socdo, qofka caqliga lehna wuu garankaraa waxa taa ku jira ee masaalix iyo manaaficah, iyo wanaagga sharciga islaamka.

12 - Diinka islaamku wuxuu amray in laga qabto qofka ku takrifalka maamulkiisa, haddii uu naftiisa ama dadka kale ku dhibaataynayo, waa in la sharo kan waalan, saqiirka, dabbaalka, maal-dayaca, iyo kan loo haysto qaan ka badan xoolihiisa.

Wanaagga islaamka waxaa ka mid ah in uu qofka ka mamnuucayo falka aan nafciga lahayn ee shartiisu badantahay; si addoomada loogu hagaajiyo danahooda muhiimka ah.

13 - Diinka islaamku wuxuu sharciyeeyay diiwaanno lagu kala qorto xuquuqda la isku leeyahay iyo cadeymaha; si loo oofiyo xuquuqda, loona reebo inkiryada, loona suuliyo shakiga: Sida rahanta, damiin noqoshada, kafaala qaadista, deynta, ... iwm.

Si loo xifdiyo xuquuqda, loona waasiciyo macaamilka si caddaalad iyo suubanaan ah, taasna waxay ka anfacaysaa kan wax diiwaan gashaday iyo kan xaq lagu leeyahayba dhinacyo fara badan.

14 - Diinka islaamku wuxuu ku boorrinayaa in dadka loogu ixsaan falo amaahda, caariyada, ... iwm; Si kurbooyinka loo qaado, kheyрна loo helo.

Iyadoo maalkaagii kuusoo noqonaayo, adoo uga kasbaday xagga allaah ajar iyo abaal, xagga walaalkaana waji iyo wanaag, kalgacalyi iyo laabta oo kuu saafi noqota, iyo weliba maalka oo kuu barakooba, iyo adoo farxad iyo bayaxaaw hela dhan walba leh. Hadaad ku sadaqaysa-tana oo aad rabbigaa un ka sugatana waa kasii fiican tahay.

15 - Diinka islaamku wuxuu farayaa in garsoor lagu dhammeeyo doodaha, laguna xalliyo mashaakillada si ku dhisan cadaalad, xujo, caadada wanaagsan, iyo caqliga nadiifka ah.

Qofkii wax sheegta waxaa laga rabaa caddeyn, hadduu waayona kii uu wax ku sheegtay ayaa uga dhaaranaya.

Haddii dhaar timaado ama caddaymuhu ekaadaan waxaa sharci ah sulxi iyo kala maslax ku dhisan cadaalad iyo raalli ahaansho, kuna munaasib ah xallinta mushkiladda iyo dhammaynta doodda.

Sharciguna wuxuu ku boorrinayaa wax walba oo aan dulmi ku jirin, allaahna aan lagu caasinayn, dadkana waxtar uleh.

Garsoorkana waxaa u siman kan xoogga leh iyo kan taagta daran, kan madaxda ah iyo kan loo yahay, mid walba sharciga ayaa u sugaya xaqqiisa.

16 - Diinka islaamku wuxuu farayaa in arrimaha muhiimka ah lagala tashado dadka wanaagsan, kaasna waxaa la is ku raacsanyahay in uu yahay midka keliya ee lagu qaadi karo waddada suubanaanta iyo cadaaladda, laguna gaari karo hadafka suuban, laguna asiibi karo xaq.

Marwalba oo dadku horumaro aqoontooduna korto fikirkooduna weynaado, waxay dareemaan baahida loo qabo wadatashiga iyo iskaabiga.

Haddii arrin walba lagala tashanlahaa cidda aqoonta uleh aduunyo oo idil way hagaagi lahayd, taas ayeyna ku liibaaneen kuna guuleysteen muslimiintii hore, horumar iyo barwaaqana ku gaareen adduun iyo aakhiraba, markii ay dhaqan geliyeen in arrin walba laweydiiyo oo lagala tashado cidda u leh aqoonta iyo khibradda.

17 - Islaamku wuxuu hagaajinayaa qofka diinkiisa iyo adduunkiisaba, ruuxdiisa iyo jirkiisaba.

Allaahna wuxuu u abuuray adoomaada si ay isaga kaligii u caabudaan xaqqiisana u gutaan, wuxuuna qaddaray qof walba risqigiisa, una noocyo badiyay wadooyinka maciishadda iyo kasabka; si ay ugu kaalmaystaan caabudid diisa, uguna hagaajiyaan korkooda iyo gudo-hooda.

Mana amrin ruuxda kaliya in lagu quudiyo cilmi iyo cibaado iyadoo jasadka la dayacayo, wuxuuna reebay in lagu mashquulo macmacaannada adduunka iyo waxa naftu jeceshahay, wuxuuna amray xoojinta masaalixda qalbiga iyo ruuxda.

18 - Sharciga wuxuu ka dhigay aqoonta, diinta, maamulka, iyo xukun kaba: kuwo is xoojinaya, oo is kabaya.

Xukunka wanaagsan iyo jagooyinka lagu liibaano waxay ku dhismaan aqoon, diin, xikmad, iyo wada-toosnaan, taasbaana ah wanaag, liibaan, iyo guul.

Mar haddii ay wada socdaan diinka iyo dowladdu isna kaabayaan; arrimaha oo idil way hagaagaan, xaaladaha oo dhanna way toosaan. Haddiise la kala sooco; nidaamkii ayaa burbura, wanaaggiina waa la waayaa, kala tag baana dhaca, qalbiyaduna way kala fogaadaan, dib udhac ayaana yimaada.

19 - Diinka islaamku lama yimaado wax caqligu diidayo, ama cilmigu burinaayo.

Taana waxaa ku tusinaaya: in aqoomaha si kasta oo ay u waasac noqdeen, una noocyo bateen, wax badanna la hal abuurta; lama helin wax ka hor imaanaya shey uu tusay

qur'aanku, ama burinaya wax uu layimid sharciga islaamku.

Balse sharciga islaamku waa mid u suubbada -oo suubiya-waqti walba iyo meel walba in lagu dhaqan geliyo.

Dhacdooyinka caalaamka ee bulshooyinka kala gadisanna diinka islaamka ayaad uga helaysaa xukun aad ku qanacdo.

20 - Diinka islaamka waxaa wanaaggiisa ku tusinaaya: muddada yar ee uu adduunka ku qabsaday, welina uu ixtiraam ku baaqi yahay, iyadoo cadow kastaa isugu tagay, awood kastana looga hortagay.

Una fiirso meesha islaamka uu kasoo cagaqaaday, iyo sida uu isugu keenay carab oo dhan, iyadoo qalbiyadoodu kala fogaayeen, uur gunud iyo cadaawooyinna la isu hayay, iyo sida uu dhammaantood u kulmiyay, cadaawooyinkiina u suuliyay, booskeediina dhigay walaaltinimo iyo iimaanka oo laysku weheshado, kadibna ay u dhaqaaqeen dhulka dhinacyadiisa iyagoo beled belad u furanaya, iftiinka xaqqana gaarsiinaya.

Kuwii ugu horreeyay ee wadankooda la furto waxaa ka mid ahaa faaris iyo ruum, oo markaa ugu weynaa adduunka awood ahaan, ciidan ahaan, iyo qalab ahaanba, uguna boqortooyo adkaa, sahal ayey ku furteen diinkaan fadligiisa, iimaan adaygooda, iyo gargaarka allaah iyo kaalmadiisa, ilaa islaamku uu gaaray daafaha adduunka.

Taasina waxay ka mid ahayd aayadaha allaah, iyo xujooyinka diinkiisa, iyo mucjisooyinka nabigiisa (ﷺ), sidaas ayeyna dadkii diinkaan kusoo galeen iyagoo aragti iyo aqoon u leh, qalbigooduna ku deganyahay, oo aanay cidina qasbin.

Warkii oo kooban:-

Diinka islaamku wuxuu ku dhisan yahay caqiidooyin sax ah oo waxtarleh, iyo akhlaaq sharaf leh oo hufaysa arwaaxda iyo caqliyada, iyo acmaal suuban oo wanaajinaysa xaaladaha, iyo xujjooyin tusinaaya asalyadiisa iyo axkaamtiisa.

Wuxuu ku dhisanyahay in la tuuro ku xirnaashaha waxa la abuuray, sida sanamka, meydka, qabriga ... iwm, iyo in caabudidida, ku xirnaashaha, iyo hoostaggaba loo saafi yeelo allaah oo kali ah, iyo in latuuro khuraafaadka iyo qaashaamacoodka ka hor imaanaya dareenka iyo caqliga, wareerinaayana fikirka .

Wuxuu ku dhisanyahay wanaag oo dhan, iyo cadaalad, iyo in la fogeeyo shar, fasaad, iyo dulmi oo dhan si walba, iyo in lagu booriyo horumarka, iyo in lagu tilaabsado noocyada kaamil ahaanshaha nololeed .

Islaamku wuxuu leeyahay dhamaystirnaan, weynin, iyo in uu si dhab ah u hagaajiyay shey walba .

gabangabo

Haddaba arrinkaa aan kasoo hadalnay qofkii u fiirsada wuxuu ogaanayaa:

- In diinkaan islaamku uu yahay midka xaqqa ah, ee waafaqsan abuurista iyo fidrada.
- Uuna yahay midka baaqiga noqonaya, oo aan hortiisa baadil joogsan Karin.
- Ayna awoodi waayeen cadowyadiisu si walba oo ay isu bahaysteen in ay tirtiraan.

Ka sheekeynta wanaagyada diinka islaamka ma ahan wax lasoo koobi karo, laakiin intaa aan soo sheegnay waxaa si-guud looga fahmi karaa wanaagyadiisa kala gadisan ee noocyada badan.

FG : warkaan waxaan ka soo tarjumay macnihiisa guud kitaabka la yiraahdo : {ad-durrah al-mukhtasarah fii maxaasinid diinil islaamiy}, ee uu qoray sh. c/raxmaan binu naasir as-sacdiy, allaah ha unaxariistee.

ملاحظة: ترجمت خلاصة هذا البحث من كتاب: "الدرة المختصرة في محاسن الدين الإسلامي"، تأليف: الشيخ عبد الرحمن بن ناصر السعدي رحمته الله،
طبعة مؤسسة الوقف الإسلامي بالرياض عام ١٤٢٢،
(في آخر <تحفة الرسائل>).
انتهى منه مؤلفه غرة جمادى الأولى سنة ١٣٦٤.
وانتهيت منه غرة صفر سنة ١٤٢٩.
والله الهادي الموفق، وصلى الله وسلم وبارك على نبينا محمد وعلى آله وصحبه.
وآخر تعديل في ليلة الاثنين ١٥ صفر ١٤٣٣ .